

**Friends of
the Earth
Europe**

WWF

A FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉS **ÉRVÉNYESÍTÉSE**

**Környezetvédő civil szervezetek közös
állásfoglalása a 2006 utáni EU
regionális politikáról**

2004. május

Részletes összefoglalás

Az állásfoglalás környezetvédő civil szervezetek összefogásával készült, melyek a BirdLife International, a Közép- és Kelet-Európai Bankfigyelő Hálózat (CEE Bankwatch Network), a CEEWEB, a Föld Barátai Európa, a Milieukontakt és a WWF. A civil szervezetek azon álláspontját mutatja be, mely szerint a fenntartható fejlődés kulcsszerepet kell, hogy játsszon az EU regionális politikában. Az anyag a Strukturális Alapok (SA) és a Kohéziós Alap (KA) 2007-2013-ig terjedő következő periódusra vonatkozó új szabályozásának tervezetére irányul. Konkrét ajánlásokat tartalmaz, amely biztosítja, hogy az Alapok segítsék az EU Fenntartható Fejlődés Stratégia¹ célkitűzéseinek elérését.

A következő ajánlásokat tesszük a Strukturális Alap programok kidolgozásához és egyeztetéséhez:

1. A Fenntartható Fejlődés Stratégia fő célkitűzései alakítsák és hassák át az SA és KA szabályozás reformjait;
2. Az Európai Bizottság adjon ki útmutatót az SA tervek és programok stratégiai hatásvizsgálatával kapcsolatban;
3. Az SA és a KA jogszabályban rögzítetten védje a környezetet és erősítse a környezetvédelmet;
4. A Bizottság és a tagállamok biztosítsák, hogy a környezetvédelmi és szociális célok, amelyek a fenntartható fejlődés részét képezik, megfelelő részt kapjanak az Alapokból.

A megvalósítás módjaihoz tett ajánlások:

5. Az Alapok kezelése és monitorozása legyen átlátható és felelősségre vonható.
6. A környezetvédő civil szervezetek egyenlő arányú képviseletet kapjanak a gazdasági és szociális partnerek mellett
7. Azonos súllyal essenek latba a gazdasági, környezetvédelmi és szociális célok, és a fő mutatók vagy más néven indikátorok.
8. A Bizottság elővigyázatos hozzáállást tanúsítson az SA és KA iránt és tartsa vissza azok kifizetését, amennyiben az indikátorok arra mutatnak, hogy a projekt környezetvédelmi károkat fog okozni.

I. Bevezetés

1. A környezetvédő civil szervezetek együttműködése – a BirdLife International, a KKE Bankfigyelő Hálózat, a CEEWEB, a Föld Barátai Európa, a Milieukontakt és a WWF - a 25 tagú Európai Unió-beli partnereiket képviselve, sokéves tapasztalattal rendelkezik kampány, szakértői és monitorozási területen és az SA, KA és az előcsatlakozási alapok projektjeinek megvalósításában.
2. Célunk, hogy a Fenntartható Fejlődés Stratégia céljait az EU-s regionális politika 2007-2013-as időtartamra szóló reformjának középpontjába helyezzük, és a későbbi periódusokra is kiterjesszük. Ennek érdekében:
  - a fenntartható fejlődés **jövőképét** mutatjuk fel az EU régiók számára;
  - megfontoljuk a fenntartható regionális politika már **meglévő kereteit**;
  - **négy lépést javasolunk a fenntartható fejlődés megvalósításához**:
3. Ez a 4 lépés a következő: a környezetvédelem és fenntarthatóság **integrálása** az EU regionális politika minden ágazatába, a természeti erőforrások kezelésének **értékké tétele**, a civil társadalommal való **partnerség** ösztönzése és a fenntartható fejlődés céljai irányában tett előrehaladás **értékelése**.

¹ A fenntarthatóság Európája egy jobb világért: európai stratégia a fenntartható fejlődésért, COM(2001) 264, véglegesített.

II. A civil szervezetek jövőképe a fenntartható fejlődésről az EU régiókban

4. Társadalmunk termelési és fogyasztási normái jelenleg nem fenntarthatóak. Ennek bizonyítására csak körül kell néznünk, hiszen szembesülnünk kell például a klímaváltozás hatásaival, a biológiai sokféleség csökkenésével, a gazdagabb országok felé irányuló növekvő globális vándorlással csakúgy, mint az egészségügyi és szociális jólét terén az EU országok között és az országokon belül tapasztalható egyre növekvő szakadékkal.
5. A regionális politika nem alkalmazkodott a változás igényéhez. A komplexitás, a térbeli eloszlás és a dolgok időléptéke a fejlődés fogalmának alapvető átértelmezését követi. A környezetvédő civil szervezetek hiszik, hogy a fejlődés célja az emberek életének minőségi javulása olyan gazdasági, szociális és környezetvédelmi fejlődés révén, amely a Föld ökológiai eltartóképességén belül történik. **Álláspontunk szerint, az EU-s Fenntartható Fejlődés Stratégia fő célkitűzéseinek át kell hatniuk és formálniuk kell az EU regionális politikájának céljait.**
6. A fejlődés célja nem lehet csak a gazdasági növekedés önmagában. Ha Európa országaiban a források felhasználása a jelenlegi ütemben, korlátozás nélkül tovább folytatódik, kimerítjük természetes erőforrásainkat, és a jövő generációk megélhetését veszélyeztetjük. **Ez azt jelenti, hogy fenntartható forráshasználat – amelynek korlátait mindenkor az adott erőforrás ökológiai eltartóképessége határozza meg – előfeltétele a hosszútávú fejlődésnek.**
7. Az ember alapvető igényei közé tartozik a foglalkoztatás, az oktatás és képzés, az egészség, a hozzáférhető egészséges természeti környezet, a pozitív regionális öntudat és a számonkérhető és részvételi elven működő kormányzat, valamint számos további tényező. Az EU regionális politikájának és eszközeinek, a Strukturális és Kohéziós Alapoknak segíteniük kellene a régiókat, hogy megfelelő esélyt kaphassanak igényeik kielégítéséhez, miközben csökkentik illetve megszüntetik a nem fenntartható termelési mintákat és megfelelő intézkedéseket tesznek a környezet védelmében. A civil szervezetek nem fogadják el a bruttó hazai terméket (GDP-t) az uniós gazdasági és szociális kohézió egyetlen fokmérőjeként.
8. A Strukturális és Kohéziós Alapok új szabályozásának biztosítania kell, hogy a jövőbeli projektek segítsék a Fenntartható Fejlődés Stratégia céljainak elérését. Felszólítjuk a Bizottságot, hogy dolgozza ki és részesítse előnyben azokat a területeket, amelyeket a Gazdasági és Szociális Kohézióról szóló 3. Jelentésben² felvázolt, és amelyek támogatják:
  - az EU környezetvédelmi jogszabályainak megvalósítását;
  - a Kiotói Jegyzőkönyv klímaváltozással kapcsolatos céljainak elérését (energiahatékonyság és megújuló energia támogatása által);
  - olyan modellek kifejlesztését, amelyekkel véget lehet vetni annak, hogy a gazdasági növekedést és a környezetvédelmi célokat kijátsszák egymással szemben;
  - a környezeti szempontból fenntartható közlekedési módokat;
  - a Víz Keretirányelv megvalósulását;
  - a Natura 2000 hálózat kezelését³.
9. Alulírott környezetvédelmi civil szervezetek úgy véljük, hogy az Uniónak hangsúlyos szerepet kell vállalnia a 2007-2013 közötti SA és KA szabályozás és útmutatók

² Új partnerség a kohézió összetartás kompetíció kooperáció érdekében, COM(2004) 0107.

³ Védett területek hálózata a veszélyeztetett élőhelyek és fajok védelmére, amely az EU területének több, mint 15%-át fedi le és az EU Madárvédelmi és Élőhelyvédelmi Irányelve szerint lett kialakítva.

egyeztetésében, hogy biztosítsa a regionális igények érvényesülését a fenntartható fejlődés keretében és az EU környezetvédelmi jogszabályainak betartását. Ezen túlmenően, a Bizottság felelős azért, hogy a jövőbeli tervezés a következő prioritásokon alapuljon: integráció (15-17. pontok); a fenntartható fejlődés érvényesítése (18-22. pontok); partnerség (23-25. pontok) és értékelés (26-31 pontok).

III. A fenntartható regionális politika uniós keretei

10. A fenntartható fejlődést mindannyian fontosnak tekintjük. Valójában ez égető szükség, amely intézményes és pénzügyi elkötelezettséget kíván. Mindannyiunknak a fenntartható fejlődés alapelvei szerint kell cselekednünk és vásárolnunk. Ezt a tényt a **Göteborgi Minisztertanács (2001)** által kiadott **Európai Egyezmény 2. cikkelye**, és a rákövetkező **Európai Fenntartható Fejlődés Stratégia** is elismerte és hangsúlyozta.

11. **A 2007-2013-as időszakra szóló Pénzügyi Előrejelzés⁴** és a **Gazdasági és Szociális Kohézióról szóló Harmadik Jelentés** körvonalazza az uniós regionális politika lehetséges jövőjét. Ez a jövőkép igen törekeny és hibáktól sem mentes, hiszen két egymással versengő és egymásnak gyakran ellentmondó stratégiát próbál követni: egyrészt a növekedés ösztönzését, amelyet a Lisszaboni Tanács tűzött ki célul 2000-ben⁵, másrészt a Fenntartható Fejlődés Stratégiájának környezetvédelmi dimenzióját. Bár a Kohéziós Jelentés értékékként ismeri el a fenntartható fejlődést, a versenyképesség és a gazdasági fenntarthatóság egyértelműen elnyomja a környezetvédelmi szempontokat.

12. A Fenntartható Fejlődés Stratégiát a Lisszaboni Stratégiába a 2001-es Göteborgi Tanács után vezették be, és ez a környezetvédelmi dimenzió egyszerűen hozzáadódott a Bizottság regionális politika javaslataihoz. A Fenntartható Fejlődés Stratégia olyan stratégiai célokat fogalmaz meg, amelyek ahhoz szükségesek, hogy a környezet pusztulása és a forrásfelhasználás leválasztható legyen a gazdasági és szociális fejlődésről. A Göteborgi Tanács egyik ilyen célkitűzése „az élőhelyek és természetes rendszerek védelme és helyreállítása és a biodiverzitás csökkenésének 2010-ig történő megállítása.”⁶

13. A fenntartható fejlődés kulcsa az integráció. Az **Európai Egyezmény 6. cikkelye**, a **Cardiffi Folyamat** és a **6. Környezetvédelmi Akcióprogram⁷** (6.KAP) a környezeti politika más szakpolitikákba való integrációjának szükségességét emeli ki. A 6.KAP szorgalmazza a reformokat és az olyan támogatások fokozatos megszüntetését, melyek negatív hatással vannak a környezetre és összeférhetetlenek a fenntartható fejlődéssel. **Ily módon, az EU Fenntartható Fejlődés Stratégiája célkitűzéseinek át kell hatniuk a jelenlegi és a jövőbeli uniós regionális politikát, nem pedig kiegészítő jellegűeknek kell lenniük.**

IV. Négy lépés a fenntartható fejlődés megteremtéséhez

14. Hisszük, hogy négy alapvető lépésnek kell bekövetkeznie az uniós regionális politikában, hogy az a Fenntartható Fejlődés Stratégia céljainak elérésében vezető szerepet játszasson. Az első két lépés (integráció és a fenntartható fejlődés értékévé tétele) programszerű változásokat foglal magában. A harmadik és negyedik lépés (partnerségi alapelv és értékelés) olyan mechanizmusokra koncentrál, amelyek a programozás terén javasolt változások megvalósításához szükségesek.

⁴ Közös jövőnk építése: a bővült Unió politikai kihívásai és költségvetési eszközei 2007-2013, COM(2004) 101 véglegesített. (Financial Perspective)

⁵ A Lisszaboni Stratégia a gazdasági, szociális és környezetvédelmi megújulásért, http://europa.eu.int/comm/lisbon_strategy/index_en.html

⁶ Elnökségi konklúziók, Göteborg, 2001. június 15. és 16.

⁷ Környezetvédelem 2010: a jövőnk a mi választásunk, 1600/2002/EC.

Első lépés: Integráció

15. **A Strukturális Alapok és a Kohéziós Alap eleget kell, hogy tegyenek az uniós környezetvédelmi jogszabályoknak, és teljesíteniük kell a Fenntartható Fejlődés Stratégia célkitűzéseit.** Ennek különösen az Alapok nagy léptéke és hosszútávú hatásai miatt meghatározó a jelentősége. A regionális programok tervezésére, programozására és monitorozására⁸ és a SA és KA projektek megvalósítására vonatkozó eljárásrendben meg kell jelennie a jogi érvényesítés lehetőségének. A környezetvédő civil szervezetek elvárják az Európai Bizottságtól, hogy az álljon ki a fenntartható fejlődés alapelve mellett az elkövetkező, tagállamokkal való egyeztetés során és az első projektek fogadásától kezdve a 2007-2013 időszakban.

16. **A Bizottságnak elő kell segítenie a környezeti szempontok integrációját oly módon, hogy útmutatást ad ki a Strukturális Alap tervek és programok stratégiai környezeti vizsgálatához (SEA, magyarul SKV).** Az SKV Irányelv 2001/42/EC 2004. július 21-én lép a terv szerint életbe a tagállamokban. Az Irányelv a tagállamokon belül bizonyos tervekre és programokra vonatkozik 2006 után, beleértve az uniós SA által társfinanszírozottakat. Módszeresen és megfelelően alkalmazva, az SKV hathatós eszköz lehet a környezetileg káros projektekből eredő kockázat minimalizálására. A szakmai segítségnyújtást (Technical Assistance) a jelenlegi programidőszaktól kezdődően elérhetővé kell tenni olyan intézkedésekre is, amelyek támogatják a következő időszak terveire és programjaira szóló SKV-ra való felkészülést és képzést a nyilvánosság és a magánszektor számára.

17. **A jelenleg futó Programokból és Közösségi Kezdeményezésekből levont tanulságok gyakorlatba ültetése szükséges.** Minden hetedik évben a Strukturális Alapok szabályozásának reformja új kihívások elé állítja a döntéshozókat. Annak érdekében, hogy az adott program időszaka alatt szerzett tapasztalatok továbbadjanak, a jelenlegi Célkitűzések, Közösségi Kezdeményezések és Innovatív Akciók, illetve az új szabályozás között egyértelmű kapcsolat szükséges. Például, ha a LEADER program betagozódik a fő támogatási csatornába, akkor az abból levont tanulságokat mind a Strukturális Alapoknál és a Kohéziós Alapnál, mind a jövőbeli vidékfejlesztési intézkedéseknél alkalmazni kell. A jövőbeli tervek és programok arculatának tükröznie kell az alábbi alapvető értékeket:

- alulról szerveződő (bottom up);
- a helyi gazdaságban gyökerezik;
- érdekelték széles körét érinti;
- innovatív projektek;
- a fenntartható fejlődést támogatja;
- kisebb támogatások állnak rendelkezésre, amelyek könnyebben költhetők a kedvezményezettekre.

Második lépés: A fenntartható fejlődés mint érték elismerése

18. **A semmittevés nem alternatíva.** A regionális politika következő keretirányelvében a Bizottság maga javasolja, hogy az Alapok kezelésébe⁹ jóval kevesebb közvetlen beleszólása legyen. Szándékai szerint a jövőben kevésbé tölt majd be útmutató és kontrol funkciót, amely azzal a veszéllyel jár, hogy a tagállamok a környezetvédelmet alternatív kiegészítésként és nem kötelezettséggként fogják tekinteni. Mégis, a közelmúltbeli franciaországi, németországi és lengyel árvizek felhívják a figyelmet a természeti erőforrások védelmének és kezelésének regionális politikából való száműzésének hatalmas árára. Ehelyett, ezek a környezeti és szociális célok

⁸ Az 1. Célkitűzés, 2. Célkitűzés és 3. Célkitűzés számára.

⁹ Az 1. Célkitűzés területein kívül.

megfelelő mértékben részesedjenek az Alapokból. Az Európai Bizottság és a tagállamok vegyék fontolóra az óriási gazdasági, szociális és környezeti előnyöket, amelyek abból adódnak, hogy a SA-t és a KA-t használják fel az EU környezetvédelmi intézkedéseinek megvalósításához, mint például a Víz Keretirányelvhez. A Víz Keretirányelv a vízgyűjtők integrált kezelésének koncepcióján alapul, és társfinanszírozza azokat a tevékenységeket, amelyek az irányelv megvalósításához szükségesek (biológiai státus analízis, vizsgálatok, kezelési tervek, emberi erőforrás szükségletek stb.), és amelyek a nagyobb árvizek jövőbeli kockázatának csökkentésében segítenek.

19. **Cél a természeti erőforrások védelme és erősítése.** Az SA és a KA a biológiai sokféleség megőrzését segítse, egyetértésben az EU Fenntartható Fejlődés Stratégiájának a biodiverzitás-csökkenés 2010-ig való megállítására vonatkozó céljával és egybehangzón a különböző nemzetközi egyezményekkel, amelyeket a Biológiai Sokféleség Egyezmény alkalmával kötöttek. E cél elérésében kulcsfontosságú szerepet játszik a Natura 2000 Hálózat társfinanszírozása. Az új szabályzás szerint az Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERDF), az Európai Szociális Alap (ESF) és a KA veendő igénybe a Natura 2000 kezelésének támogatásához (a kezelési tervek megvalósításához, képzések, oktatás, földvásárlás és egyéb alapvető befektetési tevékenységek céljára). A tagállamoknak demonstrálniuk kell, hogyan szándékozzák a hálózatot finanszírozni a megfelelő forrásokból, beleértve az SA-t és a KA-t. Az Unió addig nem hagyhat jóvá terveket és programokat illetve nem folyósíthat támogatást, amíg meg nem győződik arról, hogy megfelelő intézkedések történtek.
20. **Életmódváltás és üzleti szemléletváltás a cél.** Például a jelenlegi termelési és fogyasztási szokások ki vannak szolgáltatva a közúti és légi áruszállítás nem fenntartható növekedésének. Ezidáig a KA szállításra vonatkozó részét kizárólag a Transz-európai Közlekedési Hálózat kiterjesztésének finanszírozására fordították, különösen utak építésére, amely további értékes élőhelyek elvesztéséhez, légszennyezési problémákhoz és globális felmelegedéshez stb. vezetett. A környezetvédő civil szervezetek szerint a KA-nak a szállításba való beruházást illető alapelveit radikálisan meg kell változtatni, a Fenntartható Fejlődési Stratégiának megfelelően. Az új KA szabályzás adjon elsőbbséget olyan intézkedéseknek, amelyek a környezetbarát fenntartható közlekedéshasználatot segítik elő, a kereslet által vezérelt módon. A kiindulási pont maga a régió igénye és potenciálja legyen, mielőtt városok közötti (inter-city) összeköttetésre kerülne sor. Az intézkedések foglalják magukba a meglévő infrastruktúra – városi tömegközlekedés, közutak, vasút, tengeri utak - karban tartását és feljavítását és a különböző közlekedési formák közötti kapcsolódási pontok létesítését.
21. **Teljes mértékben használjuk ki az új lehetőségeket.** Például a kiotói célkitűzés, hogy 2012-re az 1990-es szint 8%-ával csökkentsék az üvegház-gázok kibocsátását, új teret nyit a technológiai innovációk és a munkahelyteremtés számára. Az SA-t és KA-t olyan intézkedések finanszírozására kell használni, amelyek fenntarthatóbbá teszik tevékenységeinket, mint például a megújuló energiaforrásokba (biotüzelőanyagok, napenergia, szélenergia) és az energiahatékonyságba való beruházás. Alapvető fontosságú, hogy az irányító hatóságok, az Unió és a tagállamok támogatásával, az ezekben rejlő gazdasági lehetőségekre hívják fel a figyelmet ahelyett, hogy a környezetvédelem és környezetfejlesztés által gördített akadályokat hangsúlyozzák.
22. **Cél a kisközösségi megvalósítás felé való eltolódás.** A tagállamok fő irányvonalukba a kisléptékű, hosszútávú regenerációs projekteket helyezték, miközben távolodjanak el a tőke-intenzív, csővégi beruházásoktól. E folyamat

véghezviteléhez a KA projektek számára felállított 10 millió eurós küszöbértéket csökkenteni kell, hogy lehetővé tegye a kisebb projektek finanszírozhatóságát, mint például a tömegközlekedésbe vagy a biodiverzitás megőrzésébe való befektetések. Az ISPA (Előcsatlakozási Strukturális Politikai Eszköz) által a csatlakozó országokban felállított 5 millió eurós alsó küszöb az abszorpciók kapacitása” problematikájával együtt máris akadályt jelentett a gazdaságilag életképesebb és környezetileg fenntartható projektek számára. Mint már korábban megállapítottuk, számos tanulság vonható le a jelenleg futó programokból és Közösségi Kezdeményezésekből.

Harmadik lépés: Partnerség

23. **Biztosítékok és garanciák beiktatása szükséges a döntéshozó folyamat átláthatósága és számonkérhetősége érdekében.** Az SA és KA terveket és programokat előkészítő minisztériumok és ügynökségek gyakran magában a megvalósításban is szerepet vállalnak. Akárhogyan is, alapvető, hogy a különböző kormányzati minisztériumok hivatalnokait, a környezetvédelmi hatóságokat és legfőképp a lakosságot bevonják a programozási és megvalósítási folyamatba, hogy így az érdekütközésekből eredő káros környezeti hatások elkerülhetők legyenek. Ez a megközelítés egyúttal az Alapok hatékony felhasználását is hirdeti, és a nem megfelelő felhasználás kockázatát is csökkenti.
24. **A környezetvédelmi hatóságok játsszanak kulcsszerepet annak biztosításában, hogy az SA programok valóban a fenntartható fejlődés alapelveinek megfelelően működjenek.** Az új szabályok tegyék egyértelművé a hatóságok szerepét az összes SA program előkészítésében, egyeztetésében és megvalósításában, annak érdekében, hogy a környezetvédelem állandó és magas szintjét biztosítsa a különböző programokban és a különböző tagállamokban. Továbbá a következőket javasoljuk:
- „**Fenntartható Fejlődés Manager**”-t nevezzenek ki, hogy kapcsolatot tartson fenn az irányító hatósággal és a monitoring bizottsággal, és átlássa a program előkészítésében és megvalósításban való integrált környezetvédelmi megfontolásokat.
  - Az irányító hatóságok **különböző kormányhivatalok és minisztériumok képviselőiből** álljanak annak érdekében, hogy a különböző szektorok érdekeit egyaránt képviselhessék, és elősegíthessék közöttük a kommunikációt.
25. **Alapvető a civil társadalom bevonása.** Az EU ösztönözze a széleskörű és hatékony partnerséget az SA programokban nemzeti és regionális szinten, a gazdasági, szociális és az egyéb érintett szektorok között. Ez magában foglalja a környezet védelmére létrejött nem-kormányzati, non-profit szervezeteket. Ez a civil társadalom erősítésének egy fontos módját jelenti az új és a régi tagállamokban egyaránt. A hatékony partnerségi viszony a partnerek kezdettől fogva való bekapcsolódását jelenti a Strukturális Alapok programjainak elkészítésébe, költségvetésük tervezésébe, a monitorozásukba és értékelésükbe. A hatékony civil részvétel a következő alapelvek megvalósítását igényli:
- a) **Az információkhoz való hozzáférés,** különösen a tervezési és működtetési folyamatokra, az időléptékre és a találkozók és konzultációk határidejéről szóló előzetes értesítésre vonatkozóan. Minden programozási dokumentum hozzáférhető kell, hogy legyen a nyilvánosság számára, legalább egy hónappal a konzultációs határidő lejártá előtt. Áttekinthető, frissített és pontos információt biztosítsanak az operatív és monitoring bizottságok, minden partnerük számára.

b) **Visszajelzés a konzultáció során leadott véleményekre**

Világos magyarázatot kell adni minden olyan érintett érdekképviselői csoport számára, akiknek a leadott véleményét nem fogadták el, nem később, mint 3 hónappal a konzultációs határidő lejárta utánig. Az elfogadott javaslatoknál az indoklás azzal foglalkozik, hogy azokat az adott dokumentumba hogyan illesztették be.

c) **A környezetvédő civil szervezetek egyenlő arányú képviselete szükséges a gazdasági és szociális partnerek mellett,** a Strukturális Alapok programjainak

előkészítésében, a költségvetés kidolgozásában, a kezelésben, a monitorozásban és a támogatás értékelésében. Jelenleg a civilek hozzájárulása minőségileg igen eltér az egyes tagállamokban. Az új SA és KA szabályozásnak meg kell neveznie környezetvédelmi partnereket azon szervezetek között, amelyekkel nemzeti, regionális vagy helyi partnerség alakítandó ki. A tapasztalat azt mutatja, hogy a program ciklusának korai fázisában való részvétel jó befektetés: nagyobb elfogadottságot és partneri támogatottságot jelent a későbbiekben. A környezetvédő civil szervezetek küldjenek képviselőt az említett bizottságokba, és az rendszeresen jelentsen az összes, általa képviselt civil szervezet számára.

d) **Civil kapacitás-fejlesztés és közvetlen költségek fedezése**

Azon tagállamoktól, amelyek az Alapokból részesülnek, elvárható, hogy szakmai segítségnyújtásból és/vagy hazai társfinanszírozásból biztosítsák a Strukturális Alapokban partnerként részt vevő nemzeti és regionális civilek vagy civil szervezeti hálózatokat. A tevékenység körébe a Strukturális Alapok programjainak előkészítése, kidolgozása, a kezelés, a monitorozás és az értékelés tartozik, illetve a szélesebb közönség számára való információterjesztés. Minden közvetlen költség (utazás, szállás) az érintett civil képviselő számára a szakmai segítségnyújtási keretből (TA), vagy a programba kiegészítésként beillesztendő extra költségvetési sorból fedezendő.

e) **Civil részvétel a projektek megvalósításában**

Az irányító hatóságok ösztönözzék a civil partner bevonását a projektek mentén kialakítandó partnerségbe, ahol az lehetséges. Egyúttal útmutatást is hozzáférhetővé kell tenni a projektkiválasztási folyamatokkal kapcsolatosan azok számára, akik érdekeltek saját partnerségi kapcsolatok felállításában.

Negyedik lépés: Értékelés

26. **A Bizottság vezessen be általánosan elfogadott standard mutatókat, hogy az SA és a KA fenntartható fejlődéshez való hozzájárulását értékelni lehessen.** A 6.KAP kötelezettségvállalásaival ellentétben jelenleg nincs az irányító hatóságok számára standard eszköz arra, hogy az alapok fenntartható fejlődést elősegítő felhasználásának mértékét monitorozzák. A legjobb gyakorlat elvét követve, a Bizottságnak át kell tekintenie a tagállamok által alkalmazott **környezeti és fenntarthatósági mutatókat**, a Strukturális Alapok előzetes, időközi és utólagos értékelésének részeként, és útmutatókat kellene kiadnia a legszélesebb körben elfogadott és elismert fő mutatókról. Ezek a fő mutatók szerepe, hogy értékeljék a program eredményeit (a projekt környezetre gyakorolt tényleges hatását), és az eljárásokat, például az információellátást, a lakosság tudatos tájékoztatásának figyelembe vételét és a partnerség alkalmazásának minőségét. A Bizottság áttekintésének konzultációs folyamatokon keresztül kell történnie, figyelembe véve minden érintett érdekcsoport szempontját, beleértve a környezetvédő civil szervezetek szakértelmét.

27. **A Bizottság biztosítsa, hogy egyenlő súllyal legyenek képviselve a gazdasági, környezeti és szociális célok és fő mutatók.** Az SA és KA szabályozás indítsa az irányító hatóságokat arra, hogy tűzzenek ki megvalósítható környezetvédelmi kritériumokat a program alapelveire és a projekt megvalósítására vonatkozóan. A célkitűzéseket és a választott indikátorokat a tagállamok és a Bizottság közötti egyeztetések során szigorúan kell monitorozni. Az irányító hatóság számoljon be a környezetvédelmi célok teljesítéséről, egyértelműen hivatkozva a használt fő mutatókra.
28. **Az irányító hatóságok értékeljék a projektek eredményeit.** A környezetre és fenntarthatóságra vonatkozó célok és fő mutatók éppolyan fontosak, mint a pénzügyi célok és mutatók. Bármikor felkérhetők auditorok, hogy a SA projekt pénzügyi kezelését ellenőrizzék, de nem létezik olyan bejárattott monitorozási folyamat, amely azt ellenőrizné, hogy a projekt teljesíti-e a többi célt (beleértve a környezetvédelmi és fenntarthatósági célkitűzéseket). A környezeti és fenntarthatósági célkitűzések értékelésének (amely a Fenntartható Fejlődés Stratégiai célok kivívásához járul hozzá), követelményként kell megjelennie az új programidőszakban.
- a) **A futó projekteket folyamatosan monitorozni kell a környezeti és fenntarthatóságra gyakorolt hatások szempontjából,** mihelyt a projekt a kivitelezés fázisába lép, hogy ellenőrizhetőek legyenek a nem szándékos környezeti és fenntarthatósági hatások. Legyenek mechanizmusok (pl. a felelős hatóságokkal való együttműködés) arra, hogy bármiféle káros tevékenységet leállítsanak, és ahol lehetséges, a károkat azok felmérése után azonnal helyreállítsák.
- b) A projektek utólagos monitorozását olyan pozitív eszköznek kell tekinteni, amely segítséget nyújt a kedvező környezeti hatások azonosításához és ahhoz, hogy a jövőben a fenntartható fejlődés szempontjából legjobb projektek kerüljenek kiválasztásra. A levont tanulságok visszajelzéseként épüljenek be a projektkiválasztási folyamatba és **egy közös uniós projekt-adatbázisba.**
29. **A kimagasló környezetvédelmi teljesítményt el kell ismerni.** A jövőben a Bizottság biztosítsa, hogy a **Teljesítési Tartalék** elosztásakor (jelenleg a tagállamok SA kötelezettségvállalásának 4 %-a) vegyék figyelembe a tagállamoknak az EU Fenntartható Fejlődés Stratégiája célkitűzéseivel való hozzájárulását.
30. **A Bizottság tartsa vissza a SA és KA támogatások kifizetését, ha a projekt károsíthatja a környezetet.** Az új szabályozás továbbra is tartsa tiszteletben a környezetvédelmi jogszabályokat (Madárvédelmi és Élőhelyvédelmi Irányelv, Víz Keretirányelv, SKV és KHV Irányelv, stb.) és előzze meg a környezeti értékeket, pl. a biológiai sokféleséget veszélyeztető károkat, pusztítást, leromlást, vagy veszteséget. Ebbe a körbe tartozzon bele az endemikus vagy globálisan veszélyeztetett fajokat és élőhelyeiket fenyegető potenciális veszély. Abban az esetben, ha egy projekttel kapcsolatban erős kétségek merülnek fel, a Bizottság a felelős azért, hogy a támogatásokat visszavonják addig, amíg az ügy teljesen és átlátható módon meg nem oldódik. Az Alapok kifizetését meg kell tagadni akkor is, ha károkozás történik. Egy projektnek csak akkor lehet szabad utat engedni, ha egyértelműen bizonyítható, hogy nem juttat ki a környezetvédelmi jogszabályokat.
31. **A Bizottság azonnal reagáljon a környezetvédelmi panaszokra.** Sok példa van arra, hogy egy tagállam vagy annak regionális illetve helyi hatósága potenciálisan káros projektet támogat. Ilyen esetekben a környezetvédő civil szervezeteknek gyakran kell panaszaikkal az európai intézményekhez fordulniuk, pontosabban a Bizottsághoz. Azonban a Környezetvédelmi Főigazgatóság kapacitása sokáig nem volt elegendő, hogy e panaszokat kivizsgálja, és csak még tovább csökkent az EU 15

tagállamról 25-re való bővítésének következtében. A Bizottságnak áthidaló megoldást kell találnia erre a problémára, hogy a környezetvédelmi panasztételi mechanizmusát oly módon javítsa, hogy a környezetet teljes mértékben védje.

A nyilatkozatot készítették: a BirdLife International, a KKE Bankfigyelő Hálózat, a Föld Barátai Európa, a Milieukontakt Oost-Europa és a WWF.

A dokumentum széles körben terjesztésre került, és 2004. április 30-ig az alábbi szervezetek csatlakoztak aláírásukkal az állásfoglaláshoz:

Európai Környezetvédelmi Iroda (European Environmental Bureau, EEB: 140 környezetvédelmi civil szervezet szövetsége)

WWF (Természetvédelmi Világalap): amely jelen van és aktívan működik számos európai országban: Spanyolország, Olaszország, Görögország, Franciaország, Belgium, Hollandia, Svédország, Dánia, Norvégia, Finnország, Egyesült Királyság, Németország, Ausztria, Svájc, Lengyelország, Lettország, Magyarország, a Dunai/Kárpátok Programiroda és az Európai Politikai Iroda Brüsszelben

Gesellschaft für Vogelkunde, BirdLife Ausztria
Natuurpunt, BirdLife Belgium

BIOSELENA, Foundation for Organic Agriculture (Alapítvány az Organikus Mezőgazdaságért), Bulgária
Centre for Environmental Information and Education (CEIE, Környezetvédelmi Információs és Képzési Központ), Bulgária
Environmental Association For Earth (Környezetvédelmi Egyesület a Földért), Bulgária

BirdLife Ciprus

Centre for Community Organising (CCO, Közösségszervező Központ), Csehország
Czech Society for Ornithology, BirdLife Czech Republic (Cseh Madártani Társaság), Csehország
Green Circle (Zöld Kör), Csehország
Hnutí DUHA, Csehország

Groundwork UK, Egyesült Királyság
Királyi Madárvédelmi Társaság (RSPB), Egyesült Királyság

Estonian Fund for Nature (Észt Alap a Természetért), Észtország
Estonian Green Movement (Észt Zöldmozgalom), Észtország
Estonian Seminatral Community Conservation Association, (Közel-természetes Közösségek Természetvédelmének Észt Egyesülete), Észtország
Estonian Society for Nature Conservation (Észt Természetvédők Egyesülete), Észtország

Ligue pour la Protection des Oiseaux (Madárvédelmi Liga), BirdLife Franciaország

Hellenic Ornithological Society (Hellén Madárvédelmi Egyesület), Görögország

European Center of Sustainable Development (Fenntartható Fejlődés Európai Központ), Lengyelország
Green Federation Gaja (Gaia Zöld Szövetség), Lengyelország
Institute for Sustainable Development (Fenntartható Fejlődés Intézet), Lengyelország

Institute of Environmental Economics (Környezetgazdaságtani Intézet), Lengyelország
Polish Green Network (Lengyel Zöld Hálózat), Lengyelország
Polish Greens (Lengyel Zöldek), Lengyelország

Green Liberty (Zöld Szabadság), Lettország

Levegő Munkacsoport, Magyarország
Csalán Környezet- és Természetvédő Egyesület, Magyarország
Magyar Környezeti Nevelési Egyesület, Magyarország
Magyar Természetvédők Szövetsége, Magyarország
CSEMETE Egyesület, Magyarország
Reflex Környezetvédő Egyesület, Magyarország
Hajdúböszörményi Ifjúsági Természetvédő Kör, Magyarország
Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület, Magyarország

Norges Naturvernforbund, Norvégia

LIPU, BirdLife Olaszország

Eco Counselling Center Galati (Öko Tanácsadó Központ Galati), Románia
Ecological Society from Maramures (Máramarosi Ökológiai Társaság), Románia
Ecosens, Románia
Earthvoice (Föld Hangja), Románia
EURO-CONSENS, Románia
Fókusz Öko Központ (Focus Eco Center), Románia
Mare Nostrum, Románia
Prietenii Pamantului, (Earth Friends), Románia
TERRA Mileniul III, Románia
AQUATERRA, The Ecological Society for the Study and Conservation of the Wild Flora and Fauna (Ökológiai Társaság a vad flóra és fauna védelméért és tanulmányozásáért), Románia
The Romanian Ornithological Society (Román Madártani Társaság), Románia

The Spanish Ornithological society (Spanyol Madártani Társaság), Spanyolország

Amber Trail (Borostyánút Szövetség), Szlovákia
A-projekt, Szlovákia
Architecture for Sustainable Development (Építés a Fenntartható Fejlődésért), Szlovákia
Center for Environmental Public Advocacy, (CEPA, Környezetvédelmi Lakossági Tanácsadó Központ), Szlovákia
Center of Environmental Activities (Környezetvédelmi Tevékenységek Központja), Szlovákia
Center of Environmental and Ethical Education ZIVICA, (Környezetvédelmi és Etikai Nevelés Központja ZIVICA), Szlovákia
City Council of the Slovak Union of Nature and Landscape Conservationists (A természet- és tájvédők szlovák uniójának városi tanácsa), Szlovákia
Civic Association Brectan (Polgári Egyesület Brectan), Szlovákia
Civic Association For Worthy Radvan (Polgári Egyesület a Radvan Értékeiért), Szlovákia
Civic Association Elias (Elias Polgári Egyesület), Szlovákia
Civic Association Hornonitrie (Polgári Egyesület Hornonitrie), Szlovákia
Civic Association Hrochot (Polgári Egyesület Hrochot), Szlovákia
Civic Association KRTKo (Polgári Egyesület KRTKo), Szlovákia
Civic Association Living Planet (Élő Bolygó Polgári Egyesület), Szlovákia
Civic Association Save the Letanovce Mill (Polgári Egyesület a Letanovce Malom Megmentéséért), Szlovákia
Civic Association SOSNA (SOSNA Polgári Egyesület), Szlovákia

Civic Association TATRY (TATRY Polgári Egyesület), Szlovákia
Community Center (Közösségi Központ), Szlovákia
DAPHNE, Institute of Applied Ecology (DAPHNE Alkalmazott Ökológiai Intézet), Szlovákia
Dubnica Environmental Group (Dubnica Környezetvédelmi Csoport), Szlovákia
Ekoagroforum Platform, Szlovákia
For Mother Earth (Földanyánkért), Szlovákia
Friends of the Earth (Föld Barátai), Szlovákia
Gremium of the Third Sector (A harmadik szektor Grémiuma), Szlovákia
Ipoly Union (Ipoly Unió), Szlovákia
National Trust (Nemzeti Alap), Szlovákia
People Against Racism (Emberek a rasszizmus ellen), Szlovákia
Regional Environmental Center (REC, Regionális Környezetvédelmi Központ), Szlovákia
Slatinka Association (Slatinka Egyesület), Szlovákia
Society for the Protection of Birds in Slovakia (Szlovák Madárvédelmi Társaság), Szlovákia
Society of Friends of the Earth (Föld Barátai Társaság), Szlovákia
Vydra, Szlovákia

DOPPS BirdLife, Szlovénia

A program magyarországi koordinátora és az állásfoglalás kiadója:
Magyar Természetvédők Szövetsége (Friends of the Earth Hungary)
Dönsz Teodóra, Farkas István
1091 Budapest, Üllői út 91/b
Tel./Fax: (1) 216-7297; info@mtvsz.hu, www.mtvsz.hu

További tájékoztatásért kérjük keresse:

Rachel Lee Rachel.Lee@rspb.org.uk, BirdLife International <http://www.birdlife.net>;

Magda Stoczkiewicz magdas@foeeurope.org, CEE Bankwatch Network <http://www.bankwatch.org>;

Krolopp András krolopp@ceeweb.org, CEEWEB <http://www.ceeweb.org>;

Martin Rocholl martin.rocholl@foeeurope.org, Friends of the Earth Europe <http://www.foeeurope.org>;

Paul Kosteink p.kosterink@milieukontakt.nl, Milieukontakt Oost-Europa <http://www.milieukontakt.nl> and

Stefanie Lang Cohesion@wwfepo.org, WWF <http://www.panda.org>.

Köszönetet mondunk a Heinrich Böll Alapítvány EU regionális irodájának „Az EU alapok jelene és jövője – Szeminárium a Strukturális és Kohéziós Alapok jövőjéről” megrendezéséért és ezen állásfoglalás létrehozásának támogatásáért.

Ez a dokumentum az Európai Közösség pénzügyi támogatásával készült. A benne foglalt nézetek a Magyar Természetvédők Szövetsége nézetei, és ezért semmiképpen sem tekinthetők az Európai Közösség hivatalos állásfoglalásának.